

Wstęp

Wapno nawozowe (środek wapnujący) jest to nieorganiczna substancja zawierająca wapń lub magnez albo obydwa pierwiastki jednocześnie, głównie w formie tlenku, węgla, wodorotlenku lub krzemianu. Środek wapnujący przeznaczony jest przede wszystkim do utrzymania lub podwyższenia pH gleby.

Do obrotu można wprowadzać: wapno nawozowe, które spełnia wymagania:

- Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. w sprawie sposobu pakowania nawozów mineralnych, umieszczania informacji o składnikach pokarmowych na opakowaniach, sposobu badania nawozów mineralnych oraz typów wapna nawozowego (Dz. U. Nr 183, poz. 1229).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r. (Dz. U. Nr 119, poz. 765) w sprawie wykonania niektórych przepisów o nawozach i nawożeniu.

Środki wapnujące, które nie spełniają wymagań dla typów wapna można wprowadzać na podstawie zezwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Podział i rodzaje środków wapnujących

Klasyfikacja ustanowiona w Polsce w normie europejskiej PN-EN 13535 dzieli środki wapnujące na dwie grupy: pochodzenia naturalnego i produkty przemysłowe. Do środków wapnujących pochodzenia naturalnego wpisano węglany wapnia i magnezu oraz tlenki i wodorotlenki wapnia i magnezu, natomiast do środków wapnujących będących produktami przemysłowymi zostały zakwalifikowane węglany, tlenki i wodorotlenki wapnia i magnezu oraz krzemiany wapnia i magnezu.

Według obowiązującego w kraju Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. (Dz.U. z 2010 r., nr 183, poz. 1229) środki wapnujące podzielone zostały na dwie grupy: niezawierające magnezu (3 typy, 13 odmian) oraz zawierające magnez (2 typy, 7 odmian). W rozporządzeniu zostały określone wymagania jakościowe stawiane środkom wapnującym odnośnie minimalnej zawartości składników nawozowych wyrażonych w procentach CaO dla typu wapna niezawierającego magnezu oraz procentach CaO + MgO i w tym MgO dla typu wapna zawierającego magnez. Dodatkowo Rozporządzenie określa wymagania jakościowe stawiane wapnu nawozowemu odnośnie zawartości wody, chlorków, siarczków oraz odsiewu na sicie o określonym wymiarze boku oczek.

Typy wapna nawozowego (Dz. U. Nr 183, poz. 1229)

Wapno nawozowe niezawierające magnezu

Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość składników nawozowych CaO (%)	Inne wymagania
Z przerobu skał wapiennych	01	Tlenek wapnia. Przerób skał wapiennych	80	Odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych
	02	Tlenek wapnia. Przerób skał wapiennych	70	2 mm, %, najwyżej 25
	03	Tlenek wapnia. Przerób skał wapiennych	60	
	04	Tlenek wapnia i węglan wapnia lub węglan wapienowy. Przerób skał wapiennych	50	Odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 10;
	05	Węglan wapnia. Przerób skał wapiennych	40	przesiew przez sito o wymiarze boku oczek kwadratowych 0,5 mm, %, co najmniej 50

Wapno nawozowe niezawierające magnezu

Z produkcji ubocznej	06	Tlenek wapnia, węglan wapnia, krzemiany wapnia, wapno posodowe suche, wapno defekacyjne, wapno pokarbidowe	35	zawartość wody, %, najwyżej 10; zawartość chlorków, %, najwyżej 2,5 ¹⁾
	07	Węglan wapnia. Wapno pocelulozowe, posiarkowe, dekarbonizacyjne, defekacyjne, pokarbidowe wilgotne, posodowe podsuszone, pogaszalnicze podsuszone	30	zawartość wody, %, najwyżej 30; zawartość chlorków, %, najwyżej 3,5 ²⁾ lub 3 ³⁾ ; zawartość siarczków, %, najwyżej 1,5 ⁴⁾
	08	Węglan wapnia. Wapno defekacyjne, posodowe odsączone, pocelulozowe wilgotne, poneutralizacyjne	25	zawartość wody, %, najwyżej 40; zawartość chlorków, %, najwyżej 3 ³⁾ lub 3,5 ²⁾
	09	Węglan wapnia. Wapno defekacyjne mokre, wapno posodowe mokre	20	zawartość wody, %, najwyżej 50; zawartość chlorków, %, najwyżej 3 ³⁾

1) Tylko dla wapna posodowego suchego.

2) Tylko dla wapna pocelulozowego.

3) Tylko dla wapna posodowego podsuszonego, wapna posodowego odsączonego i wapna posodowego mokrego.

4) Tylko dla wapna pocelulozowego i posiarkowego.

Wapno nawozowe niezawierające magnezu

Pochodzenia naturalnego - kopalina	06a	Węglan wapnia. wapno kredowe suche	35	zawartość wody, % , najwyżej 10
	07a	Węglan wapnia, wapno kredowe podsuszone	30	zawartość wody, %, najwyżej 30
	08a	Węglan wapnia, kreda odsączona	25	zawartość wody, %, najwyżej 40
	09a	Węglan wapnia, wapno kredowe mokre	20	zawartość wody, %, najwyżej 50

Wapno nawozowe zawierające magnez

Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość składników nawozowych		Inne wymagania
			CaO + MgO %	w tym MgO %	
Tlenkowe	01	Tlenek wapnia i tlenek magnezu oraz węglan wapnia i węglan magnezu. Prażenie, mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych	75	25	Odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 25
	02	Tlenek wapnia i tlenek magnezu oraz węglan wapnia i węglan magnezu. Prażenie, mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych	60	20	

Wapno nawozowe zawierające magnez

Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość		Inne wymagania
			CaO + MgO %	w tym MgO %	
Węglanowe	03	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu, tlenek wapnia i tlenek magnezu. Mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych lub mieszanie skał wapniowo-magnezowych z prażonymi skałami wapniowo-magnezowymi	50	15	Zawartość wody, %, najwyżej 10; odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 10; przesiew przez sito o wymiarze boku oczek kwadratowych 0,5 mm, %, co najmniej 50
	04	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu i tlenek wapnia. Mielenie, odsiewanie, mieszanie skał wapniowo-magnezowych ze skałami wapniowymi lub tlenkiem wapnia	50	8	
	05	Węglan wapnia i węglan magnezu. Mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych	45	15	

Wapno nawozowe zawierające magnez węglanowe

Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość		Inne wymagania
			CaO + MgO %	w tym MgO %	
Węglanowe	06	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu i tlenek wapnia. Mielenie, odsiewanie, mieszanie skał wapniowo-magnezowych ze skałami wapniowymi lub tlenkiem wapnia	45	8	Zawartość wody, %, najwyżej 10; odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 10;
	07	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu i tlenek wapnia. Mielenie, odsiewanie, mieszanie skał wapniowo-magnezowych ze skałami wapniowymi lub tlenkiem wapnia	40	8	przesiew przez sito o wymiarze boku oczek kwadratowych 0,5 mm, %, co najmniej 50

Dopuszczalna wartość zanieczyszczeń w wapnach

Dodatkowym kryterium, które muszą spełniać środki wapnujące, jest dopuszczalne stężenie metali ciężkich (kadmu i ołowiu) określone w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r. (Dz.U.08.119.765).

- W wapnie nawozowym niezawierającym magnezu:
 - kadmu (Cd) – do 8 mg na kg tlenku wapnia (CaO),
 - ołowiu (Pb) – do 200 mg na kg tlenku wapnia (CaO).
 - W wapnie nawozowym zawierającym magnez
 - kadmu (Cd) – do 15 mg na kg sumy (CaO + MgO),
 - ołowiu (Pb) – do 600 mg na kg sumy (CaO + MgO).
-

Wapno nawozowe wprowadzane do obrotu na podstawie pozwolenia MRiRW

Do uzyskania pozwolenia niezbędne są :

- Pozytywne wyniki analiz i opinia potwierdzająca spełnianie wymagań jakościowych deklarowanych przez producenta i wymagań odnośnie zanieczyszczeń
- Pozytywna opinia IUNG-PIB o przydatności do stosowania w rolnictwie

Ocena wapna nawozowego

- analiza chemiczna,
 - próbka wapna pobrana przez uprawnionego próbobiorcę,
 - opis technologii produkcji,
 - projekt instrukcji stosowania i przechowywania nawozu; zakres stosowania nawozu (pod jakie rośliny i na jakich glebach), wielkość dawek nawozu wapniowego, sposób i terminy stosowania, informacje o przechowywaniu, środki ostrożności przy przechowywaniu i stosowaniu wapna nawozowego.
-

Znakowanie środków wapnujących

Na każdym opakowaniu lub etykiecie dołączonej do wapna nawozowego wprowadzonego do obrotu, a w przypadku wapna nawozowego luzem w zbiorze dokumentów towarzyszących zamieszcza się informację zawierającą:

- typ i odmianę wapna nawozowego lub numer pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- dane dotyczące zawartości składników w masie wapna nawozowego,
- nazwę handlową w przypadku jej nadania,
- nazwę producenta lub importera wapna nawozowego, adres jego siedziby
- informację o masie netto lub jego objętości,
- instrukcję stosowania i przechowywania,
- informację o okresie przydatności do stosowania.

Źródło: www.kzkpolska.com.pl

Odpady zawierające wapń

Wapno z produkcji ubocznej, które nie spełnia któregokolwiek kryterium dla typu wapna nawozowego może być stosowane do odkwaszania gleb jako odpad na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10 (Dz.U. 2015 poz. 132).

Kod odpadu	Rodzaj odpadu
02 04 02	Nienormatywny węglan wapnia oraz kreda cukrownicza (wapno defekacyjne)
03 03 09	Odpady szlamu wapiennego (pokaustyzacyjnego)
ex 06 01 99	Odpad z produkcji siarczanu magnezu nawozowego
ex 06 02 99	Odpady węglanu wapnia i odpady z gaszenia wapna palonego
ex 06 03 99	Odpady z fizykochemicznej obróbki kamienia wapiennego – z przesiewu i przepału kamienia wapiennego
06 09 04	Poreakcyjne odpady związków wapnia inne niż wymienione w 06 09 03 i 06 09 80
ex 06 09 99	Odpad z produkcji roztworu ortofosforanów z ekstrakcyjnego kwasu fosforowego
ex 06 10 99	Odpady z produkcji soli azotanowych: saletra wapniowa i magnezowa
07 01 80	Wapno pokarbidowe niezawierające substancji niebezpiecznych (inne niż wymienione w 07 01 08)
10 13 04	Odpady z produkcji wapna palonego i hydratyzowanego
ex 19 02 99	Odpady zawierające węglan wapnia pochodzące z oczyszczania solanki
19 09 03	Osady z dekarbonizacji wody

Przepisy UE dotyczące wapna nawozowego

Środki wapnujące WE – Rozporządzenie Komisji (UE) nr 463/2013 z dnia 18.05.2013 zmieniające rozporządzenie 2003/2003 obowiązujące do dnia 15.07.2022 r.

Od 16.07.2022 r Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 (Dz. Urz. UE L 170/1, 25.06.2019).

Podsumowanie

W Polsce do obrotu dopuszczone są środki wapnujące, spełniające kryteria dla określonej odmiany wapna, wyszczególnione w załączniku do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 września 2008 r (Dz. U. Nr 183 poz. 1229) oraz wymagania § 14 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008 r. (Dz. U. Nr 119, poz 765) dotyczące zawartości kadmu i ołowiu w nawozie. Ponadto można wprowadzać do obrotu środki wapnujące posiadające stosowne pozwolenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Środki wapnujące wprowadzone na podstawie Rozporządzenie Komisji (UE) nr 463/2013 z dnia 18.05.2013 do dnia 15.07.2022 r. Natomiast od 16.07.2022 r Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 (Dz. Urz. UE L 170/1, 25.06.2019).

Dziękuję za uwagę

dr inż. Piotr Ochal
Zakład Żywienia Roślin i Nawożenia
email: pochal@iung.pulawy.pl

